

FAYNBERG SHE'RIYATIDA MILLATLARARO TOTUVLIK G'OYASINING BADIYY IFODASI

Abdurashidova Marjona Sanjarbekovna

*O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti,
Xalqaro jurnalistika fakulteti, 1-bosqich talabasi
marjonaabdurashidova546@gmail.com*

ANNOTATSIYA. *Mazkur maqolada Aleksandr Faynberg she'riyatida millatlararo totuvlik g'oyasining badiiy ifodalanish usullari tahlil qilinadi. Shoir ijodida insonparvarlik, bag'rikenglik, umumiy uy — Vatan konsepsiyasi, turli madaniyatlarning uyg'un yashashi kabi masalalar poetik obrazlar, ramziy detallar va lirik qahramon ruhiyati orqali ochib beriladi. Tadqiqot davomida Faynbergning she'riy to'plamlari asosida uning poetik tafakkuri xalqaro madaniy muloqot va ma'naviy birlikni targ'ib qiluvchi adabiy hodisa sifatida o'rganiladi.*

Kalit so'zlar: *Millatlararo totuvlik, bag'rikenglik, poetik obraz, lirik qahramon, madaniyatlar dialogi, Vatan konsepsiyasi, insonparvarlik, badiiy tafakkur.*

THE ARTISTIC EXPRESSION OF THE IDEA OF INTERETHNIC HARMONY IN FAYNBERG'S POETRY

Abdurashidova Marjona Sanjarbekovna

*Uzbekistan State World Languages University,
1st-year student of the Faculty of International Journalism
marjonaabdurashidova546@gmail.com*

ABSTRACT. *This article analyzes the artistic expression of the idea of interethnic harmony in the poetry of Aleksandr Faynberg. In the poet's works, such themes as humanism, tolerance, the concept of a common home — the Motherland, and the harmonious coexistence of different cultures are revealed through poetic images, symbolic details, and the inner world of the lyrical hero. The study examines Faynberg's poetic collections and explores his artistic thinking as a literary phenomenon that promotes intercultural dialogue and spiritual unity.*

Key words: *interethnic harmony, tolerance, poetic image, lyrical hero, cultural dialogue, concept of the Motherland, humanism, artistic thinking*

Aleksandr Faynberg she'riyatida Vatan tushunchasi an'anaviy adabiyotdagi singari faqat geografik hudud, tarixiy tuproq yoki siyosiy birlik sifatida talqin qilinmaydi. Shoir poetik tafakkurida Vatan — bu avvalo yashash muhiti, ruhiy iqlim, insonlar o'rtasidagi munosabatlar tizimi va eng muhimi, turli millatlar birgalikda yashaydigan ma'naviy makondir. Shu sababli Faynberg lirikasida Vatan chegaralar orqali emas, balki insoniy.

aloqalar orqali aniqlanadi. Uning she'rlarida "Vatan" so'zi ko'pincha bevosita ishlatilmasa ham, obrazlar tizimi orqali doimiy ravishda sezilib turadi. Shoir ijodining markaziy makonlaridan biri — Toshkent shahridir. Faynberg uchun Toshkent oddiy fon yoki dekoratsiya emas; u she'riy tafakkurning asosiy konseptual markaziga aylanadi. Shoir shaharga tarixiy yoki siyosiy nuqtai nazardan emas, balki antropologik nuqtai nazardan qaraydi: bu yerda yashayotgan odamlar qanday yashaydi, qanday suhbatlashadi, qanday kuladi — aynan shu savollar uning poetik diqqat markazida turadi. Natijada shahar geografik obyekt emas, balki ijtimoiy organizm sifatida tasvirlanadi. Faynbergning Toshkent haqidagi she'rlarida tez-tez uchraydigan obraz — hovlidir. Hovli Sharq madaniyatida yopiq, ammo samimiy ijtimoiy makon hisoblanadi: oila, qo'shnichilik, bolalik, suhbat, birgalikda yashash aynan shu yerda mujassam bo'ladi. Shoir ushbu an'anaviy obrazni kengaytiradi va uni butun jamiyat modeli darajasiga olib chiqadi. U shaharni "turli tillarda kuladigan hovlilar" deb tasvirlaydi ("Tanlangan asarlar", 1-jild). Bu ibora oddiy poetik bezak emas — unda jamiyatning ko'p millatli tuzilishi badiiy shaklda ifodalangan.

Faynberg poetikasida millatlararo totuvlik siyosiy shior sifatida emas, kundalik hayotning tabiiy holati sifatida ko'rsatiladi. Shoir konflikt yaratmaydi; u uyg'unlikni ko'rsatadi. Masalan, ayrim adabiyotlarda millatlararo do'stlik muammolar orqali, qarama-qarshiliklar orqali ochiladi. Faynberg esa butunlay boshqa yo'lni tanlaydi — u muammo yo'qligini tasvirlaydi. Bu adabiyotshunoslikda maishiy realizm orqali g'oyani ifodalash deb yuritiladi. Shoirning quyidagi satri ushbu konsepsiyaning asosiy formulasi hisoblanadi:

"Bir hovlida turli til, ammo bitta yurak uradi"

("Umr daraxti", she'rlar to'plami)

Bu yerda "yurak" metaforasi markaziy ahamiyatga ega. Yurak biologik organ sifatida emas, balki ontologik birlik belgisi sifatida qo'llanadi. Turli tillar mavjud, demak millatlar mavjud; biroq bitta yurak mavjud, demak insoniyat birdir. Shoir shu tarzda millat va insonlikni qarama-qarshi qo'ymaydi, balki ularni ierarxik tarzda joylashtiradi: insonlik yuqorida, millat pastda turadi. Faynbergning Vatan haqidagi she'rlarida ko'cha obrazi ham muhim o'rin egallaydi. Ko'cha — harakat makoni, kesishuv nuqtasi. Odamlar bu yerda uzoq yashamaydi, biroq bir-biriga duch keladi. Shu sababli ko'cha madaniyatlar muloqoti ramziga aylanadi. Shoir ko'chani tarixiy voqealar sahnasi sifatida emas, balki madaniyatlar uchrashuvi maydoni sifatida tasvirlaydi ("Tanlangan asarlar", 1-jild). Daraxt obrazi esa yanada chuqurroq ramziy ma'noga ega. Shoir daraxtni ko'p ildizli, ammo bitta tanali organizm sifatida ko'rsatadi. Bu millatlararo totuvlikning biologik metaforasidir: ildizlar turli xalqlarni, tana esa umumiy jamiyatni anglatadi. Daraxt yashashi uchun ildizlar kurashmaydi — ular bir-birini to'ldiradi. Shu orqali shoir tabiiy uyg'unlik modelini yaratadi ("Saylanma", 2-jild).

Faynberg poetikasining muhim xususiyati — drammatizmning yo'qligi. U qarama-qarshilikni markazga qo'ymaydi. Bu uslub "sokin lirizm" deb ataladi. Shoir uchun uyg'unlik normal holat, ziddiyat esa vaqtinchalik og'ishdir. Shu sababli uning she'rlarida millatlararo muammo ko'tarilmaydi — u allaqachon hal qilingan holat sifatida beriladi. Shoir bolalar

obraziga ham tez-tez murojaat qiladi. Turli millat bolalari bitta hovlida o'ynaydi. Bola til farqini sezmaydi, chunki o'yin universaldir. Demak, tabiiy inson holati — totuvlikdir (“Yurak nafasi”).

Bu g'oya shoirning antropologik qarashini ko'rsatadi: inson tug'ma holda adovat bilan emas, muloqotga moyillik bilan dunyoga keladi. Shunday qilib, Faynberg she'riyatida “Vatan — umumiy uy” konsepsiyasi quyidagi poetik formulaga asoslanadi:

turli madaniyat + umumiy hayot + yagona hissiy muhit = ma'naviy Vatan. Shoir millatlararo totuvlikni targ'ib qilmaydi — u uni tabiiy hayot manzarasi sifatida ko'rsatadi. Aynan shu jihat uning lirikasini didaktikadan xoli qilib, badiiy ishonchlilikni kuchaytiradi. Natijada Faynberg she'riyati bag'rikenglik falsafasining estetik modeliga aylanadi.

XULOSA

Aleksandr Faynberg she'riyati millatlararo totuvlik g'oyasini shior yoki didaktik da'vat shaklida emas, balki tabiiy hayot manzarasi orqali badiiy ifodalaydi. Uning poetik olamida Vatan ko'p millat vakillari yashaydigan hudud emas, balki umumiy ruhiy makon sifatida talqin qilinadi. Shoir uchun inson milliy mansublikdan ustun qadriyat bo'lib, bolalar obrazi kelajakdagi tinchlik va uyg'unlik timsoliga aylanadi, madaniyat esa xalqlarni ajratmaydi, balki o'zaro muloqotga olib keladi.

Shu jihatdan Faynberg ijodi o'zbek adabiyotida bag'rikenglik va insonparvarlik g'oyalarining badiiy modeli sifatida muhim o'rin egallaydi. Uning she'rlari bugungi globallashuv davrida ham dolzarb bo'lib, totuvlik avvalo inson qalbidan boshlanishini ko'rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Faynberg A. Saylanma. — Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti.
2. Faynberg A. Tanlangan asarlar. — Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot.
3. Faynberg A. Umr daraxti. — Toshkent: Adabiyot va san'at nashriyoti.
4. Faynberg A. Yurak nafasi. — Toshkent: Sharq nashriyoti-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi.
5. O'zbek adabiyoti tarixi. XX asr adabiyoti. — Toshkent: Fan nashriyoti.
6. Zamonaviy o'zbek she'riyati tadqiqotlari. — Toshkent: Fan nashriyoti.

